

גמ' קידושין (לא): - כיבוד אב ואם תלמוד תורה וישוב ארץ ישראל

רב דניאל שטיין

א. גמ' מגילה (טז): - גדול תלמוד תורה יותר מכבוד אב ואם, שכל אותן שנים שהיה יעקב אבינו בבית עבר לא נענש.

ב. שו"ע (יו"ד סי' ר"מ סעי' י"ג) - תלמוד תורה גדול מכבוד אב ואם. [פ"ת (ס"ק ח') - היינו דווקא אם צריך לילך חוץ לעיר (כמ"ש בסעיף כ"ה) אבל אם הוא בעיר צריך לשרת את האב ולחזור לתורתו].

ג. מדרש רבה (בראשית ל"ט, ז') - ויאמר ה' אל אברם לך וכו' לפי שהיה אברהם אבינו מפחד ואומר אצא ויהיו מחללין בי שם שמים ואומרים הניח אביו והלך לו לעת זקנתו, אמר ליה הקב"ה לך אני פוטרך מכיבוד אב ואם ואין אני פוטר לאחר מכיבוד אב ואם.

ד. רמב"ם (פ"ו ממרים הי"א) - מי שנטרפה דעתו של אביו או של אמו משתדל לנהוג עמהם כפי דעתם עד שירוחם עליהן, ואם אי אפשר לו לעמוד מפני שנשטתו ביותר יניחם וילך לו ויצוה אחרים להנהיגם כראוי להם. [השגת הראב"ד] מי שנטרפה דעתו של אביו וכו' יניחם וילך לו ויצוה אחרים להנהיגם כראוי. א"א אין זו הוראה נכונה אם הוא ילך ויניח לו למי יצוה לשמרן.

ה. שלטי הגיבורים קידושין (יג: בדפי הרי"ף אות ב') - וכן אם רואה אביו ואמו שהן בעלי דעות רעות ומצערין אותו יותר מדי ישמט מלפניהם ויצא ומעשה בחכם אחד שהיתה לו אמו זקנה ואמרה לו עשה לי תכשיטין ועשה לה ואמרה תשיאני בעל אמר לה אני אחזור אחריי והיתה מצערתי יותר מדאי הניחה והלך לארץ ישראל.

ו. תשו' מהר"ם מרוטנברג (דפוס ברלין שער ב' סי' כ"ח) - וששאלת האם האב יכול לעכב ע"י בנו מלעלות לארץ ישראל כיון דקיי"ל מצוה לעלות ובת"א אני ה' דבכל דבר מצוה לא ישמע לו דכבוד המקום קודם.

ז. מהרש"א קידושין (לא): - ולולי פירושו נראה דלקראת אמו ולחזור לא"י קאמר ואפ"ה קא"ל ר' יוחנן איני יודע דאפשר דגם משום כבוד אב ואם אסור לצאת מא"י לח"ל וכו' וא"ל ר"י נתרצית לצאת משום כבוד אב ואם המקום יחזירך לכאן לא"י.

ח. משך חכמה (י"ב, ה') - ויקח אברם את שרי אשתו. ויקח אברם וכו'. מהו ויקח. אלא אמשיך לה במילי וכו' [זוהר הקדוש, פרשת לך לך], וצריך עיון, הא לארץ ישראל מצוה, וכופה האיש את אשתו לעלות וכו' ואולי כפי מה שדרשו בבבא בתרא, שאברהם קנה הארץ בהילוך, על מקרא "קום התהלך בארץ". אם כן לא היתה עדיין ישיבת ארץ ישראל מצוה, דעוד לא החזיק בה, ואין כאן מקום להאריך.

ט. רמב"ן עה"ת (במדבר ל"ג, ג') - "והורשתם את הארץ וישבתם בה כי לכם נתתי את הארץ לרשת אתה" - על דעתי זו מצות עשה היא, יצוה אותם שישבו בארץ ויירשו אותה כי הוא נתנה להם, ולא ימאסו בנחלת ה'.

י. רמב"ם (פ"ה מלכים ה"ט) - אסור לצאת מארץ ישראל לחוצה לארץ לעולם, אלא ללמוד תורה או לישא אשה או להציל מן העכו"ם ויחזור לארץ.

יא. תוס' כתובות (קי: ד"ה הוא) - אינו נוהג בזמן הזה דאיכא סכנת דרכים והיה אומר רבינו חיים דעכשיו אינו מצוה לדור בא"י כי יש כמה מצות התלויות בארץ וכמה עונשין דאין אנו יכולין ליזהר בהם ולעמוד עליהם.